

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

VN/32988/2023
VN/32988/2023-SM-32

LAUSUNTO

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n (myöh. JUKO) lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Siviilikriisinhallintatehtäviin ulkomaille lähetettävät henkilöt ovat siviilikriisinhallintalain 5 §:n mukaan määräaikaisessa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon. Henkilön työnantaja on Kriisinhallintakeskus, ulkoministeriö tai sisäministeriö. Palvelussuhteessa olevan henkilön oikeudellista asemaa säädelään siviilikriisinhallintalaissa, valtion virkamieslaissa ja sisäministeriön asetuksessa.

Nykyisin virka- ja työehtosopimuksen 5 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaan siviilikriisinhallintalain mukaista poissaoloa pidetään virassa- ja työssäolopäivien veroisina vuosiloman pituutta määrättäessä. Vuosilomaa kertyy siviilikriisinhallintatehtävän aikana palvelussuhdevuosien ja vuosilomataulukoiden mukaisesti.

Hallitus harkitsee lakiesityksen luonnoksen mukaan mahdollisia muutoksia vuosiloman kertymiseen. Tässä tulee ottaa huomioon virkamiesten yhdenmukainen kohtelu, sekä siviilikriisinhallintatehtävissä tarvittava palautuminen. Siviilikriisinhallintatehtävän mukainen aika tulee huomioida henkilön vuosiloman kertymisessä siten, että palvelussuhteessa ollut saa lukea palvelemaansa ajan hyväkseen valtion palveluksena vuosilomaa varten. Näin ollen valtioon palvelussuhteessa olevalle virkamiehelle kertyy lain tarkoittaman palvelussuhteen ajalta vuosilomaa siten kuin vuosilomasta tehdyssä valtion virka- ja työehtosopimuksessa (vuosilomasopimus) on sovittu. Tähän ei tule tehdä muutosta.

Vuosiloman kertymiseen esitettyjä heikennyksiä perusteellaan sillä, että vuosiloman lisäksi virkamiehelle kertyy ns. kompensatiovapaata (esim. 1,5 tai 2,5 päivää per kuukausi tehtävän mukaan). Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan kuitenkin, että kompensatiovapaa on luonteeltaan työaikakorvaus, ja se on tarkoitettu pääasiassa korvaukseksi ilta- ja viikonlopputyöskentelystä. Näin ollen ko. korvausta ei voi rinnastaa vuosiloman kertymiseen, jonka määräykset liittyvät valtion vuosilomasopimukseen ja siihen periaatteeseen, että palvelussuhteen aikana vuosiloma kertyy normaalisti ja se on olennainen osa erityisesti palautumista, ja mahdollistaa henkilöiden siviilikriisinhallintatehtäviin lähtemisen jatkossakin.

Lisäksi on huomattava, että siviilikriisinhallinnan operaatioiden rekrytointipohja muodostuu vapaaehtoisista ja käytettävyytensä ilmoittaneista suomalaisista. Kriisinhallinnassa henkilöstön saatavuuden turvaaminen erityisen haasteellisessa toimintaympäristössä on nähty edellyttävän palvelussuhteen ehtojen kehittämistä kilpailukykyisemmiksi, ei heikommaksi.

Siviilikriisinhallintatehtävissä kertyvät kompensatiovapaat perustuvat operatiivisista syistä tehtyyn ylityöhön, varallaoloon sekä työhön viikonloppuisin ja vapaapäivinä. Lisäksi hallituksen esitysluonnoksen mukaan kompensatiovapaa on tarkoitettu siviilikriisinhallinnan työstä ja alueen olosuhteista sekä mahdollisesta korkeammasta riskeistä aiheutuvista rasituksista palautumiseen palvelussuhteen aikana. Kompensatiovapaa on näin ollen työaikakorvaus ei vuosilomaa, eikä sitä tule rinnastaa oikeuteen saada vuosilomaa siviilikriisinhallintatehtävän aikana, jolloin henkilöllä on voimassa palvelussuhde valtioon. On myös huomattava, että kriisinhallintaoperaation aikana virka- tai työsuhteesta kertynyttä vuosilomaa ei ole mahdollista pitää.

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

Kriisinhallintatehtävissä ei myöskään ole tosiasiallisesti määritelty säännöllistä työaikaa, lepoaikoja taikka vapaapäiviä. Palvelusvapaiden tavoitteena on yksinomaan ylläpitää operaation aikaista toimintakykyä. Ne ovat verrattavissa muiden virkamiesten normaalisti pitämiin työaikalain ja työaikasopimuksen mukaisiin vapaapäiviin, ei vuosilomiin. Kriisinhallintapalveluksen aikana palvelusvapaita voidaan pitää vain, mikäli operaation operatiivinen tilanne ja tehtävä sen sallivat.

Oikeus vuosilomaan on erittäin perusteltu palautumisen ja virkamiesten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta, eikä oikeutta tule heikentää. Hallituksen esitysluonnoksessa on laskettu esimerkkejä esityksen taloudellisista vaikutuksista, jotka ovat hyvin vähäiset. JUKO ei pidä perusteltuna säätää siviilikriisinhallintatehtäviin osallistuvien vuosilomaoikeuksista nykyistä tasoa heikentäen. Esitys on lisäksi menossa eteenpäin kiireellisenä budjettilakina, vaikka sillä ei käytännössä ole valtion talouteen vaikutusta. JUKO ei pidä tätä menettelyä perusteltuna.

JUKO pitää moitittavana menettelyä, jossa sopimuksenvaraisiin asioihin puututaan suoraan lailla. Vuosilomista tulee sopia normaalien menettelytapojen mukaisesti ja vuosilomalain mahdollistamalla tavalla valtion virka- ja työehtosopimuksen solmineiden osapuolten välillä. Valtion virka- ja työehtosopimuksessa pystytään huomioimaan vuosiloman ansaintaan ja pitämiseen liittyvät mahdolliset muut seikat. Kriisinhallintatehtävissä kertyvät vapaat eivät ole vuosilomaa, vaan tehtävän aikaista kompensatiovapaita. Mahdolliset muutokset vuosiloman kertymiseen ja pitämiseen voivat vaikuttaa niin kriisinhallintatehtäviin hakeutumiseen, kuin niistä palautumiseen.

Helsingissä 28.6.2024
JUKO ry:n puolesta

Minna Salminen
neuvottelupäällikkö JUKO ry

lisätiedot: minna.salminen@juko.fi